

Suomen kolme vajetta

Kokoomuksen Talouspoliittinen Seura 14.3.2014 Kasvuryhmä

Lisätietoja: Ilkka T Arvola (ilkka.arvola(at)kolumbus.fi)

Suomi on muuttunut parissa kymmenessä vuodessa avoimeksi taloudeksi.

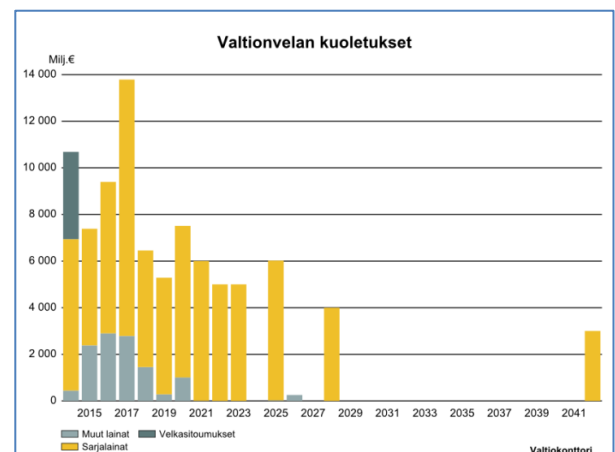
- Suomi on jäsen Maailman Kauppajärjestössä (GATT/WTO) vuodesta 1950/1995 ja sitoutunut sen periaatteitten noudattamiseen, kuten suosituimmuustullikohteluun.
- Suomi purki valuuttarajoitukset vähitellen 1980- luvun kuluessa.
- Suomi teki Finn-EFTA sopimuksen 1961 ja liittyi EFTA:n täysjäseneksi 1986.
- Bilateraali kauppa sosialistimaiden kanssa lakkasi 1990- luvun alussa.
- Suomi liittyi Euroopan Unioniin 1995 ja noudattaa sen 4 vapautta (tavaroiden, palvelujen työvoiman ja pääoman vapaa liikkuvuus).
- Suomi otti käyttöön EURO:n tilivaluuttana 1999 ja käteisvaluuttana 2002, ja luopui omasta valuuttasta ja Suomen Pankin (SP) keskuspankkiasemasta.
- 2000-luvulla informaatio- ja kommunikaatioteknologia (ICT) poisti aika- ja määrärajoitukset tietojen käsittelystä ja -välityksestä ja kybernetiikka teki mahdolliseksi automatisoidun tavaratuotannon.
- WTO:n Balin sopimukset 2013 vähentävät edelleen jäljellä olevia globaaleja vapaan kaupan esteitä.

Nykyisessä asemassa Suomi ei enää voi piilottaa kansantaloutensa kilpailukyvyyn heikkenemistä markan arvon alennuksilla. Velalla "elvyttäminen" merkitsisi sen ehkä tuoman kasvun valumista maan ulkopuolelle samalla kun velka ja sen korot jäävät Suomen hoidettaviksi. Kansantalouden reaalin ja suhteellinen tehokkuus on pidettävä kunnossa ja globaalin kehityksen tasalla koko ajan.

Todellinen velkaongelma on kumuloituva velkaantuminen, joka on valtion osalta v 2013 lopussa jo noussut 85 mrd€ tasolle. Valtion on kyettävä rahoittamaan tulevat vanhojen velkojen kuoletukset ja korot sekä jatkuvasti kasvava vaje samalla kertaa.

Ohessa lähivuosien erääntyvät velat ilman uutta velanottoa. V 2014 uudeksi velanotoksi on budjetoitu 7 mrd€.

Suomen tuotantotekniikassa, talous- ja sosiaalipolitiikassa, työmarkkinoilla ja lainsäädännössä on vielä jäljellä piirteitä suljetun talouden ja oman, säännöstellyn valuutan oloista. Hidas sopeutuminen globaalin ja avoimen talouden vaatimuksiin ja siitä johtuva korkea hintataso on johtanut nyt vallitseviin ongelmiin, erityisesti työmarkkinoilla ja julkisessa taloudessa. Heikentävä infra vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn.

Julkisen hallinnon rationalisointihankkeita on pantu toimeen korkeimman virkamiesjohdon ministeriökieron toteuttamiseksi, ja viimeksi perustamalla VALTOR. Ruotsissa virkamieskunta on kokonaisuudessaan yhdistetty hallituksen käyttöön. Malli sopii Suomeenkin. Hallinto on molemmissa maissa paljolti samankaltainen, mikä on Axel Oxenstiernan perua.

Suomen ongelmien taustalla on kuitenkin mm kolme perustavaa laatua olevaa sisäistä vajetta:

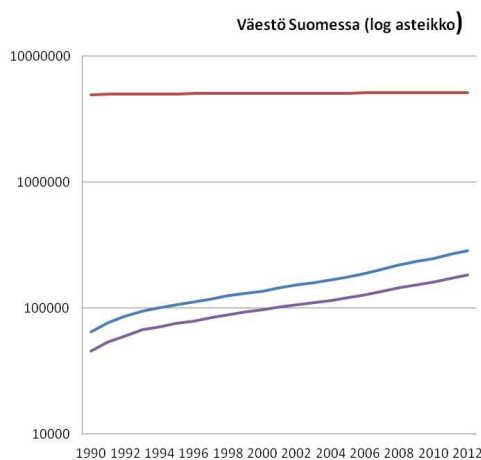
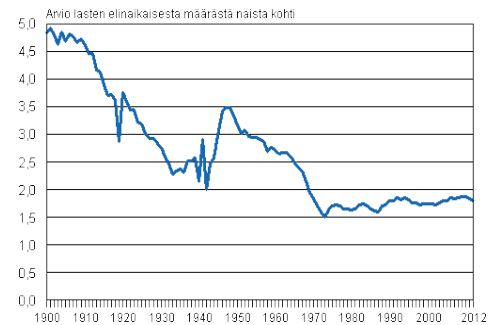
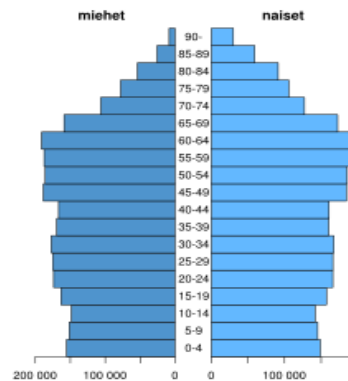
1. Väestön vajheet
2. Aineellisen ja henkisen pääoman vajheet
3. Tuotannon vajheet

Tässä muistiossa keskitytään näiden vajeeden selvittämiseen ja niiden edellyttämien toimenpiteiden kartoittamiseen.

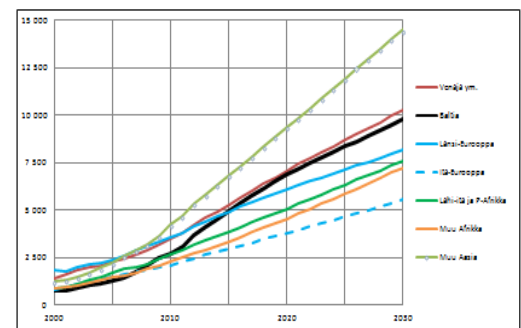
1. Suomen väestön vajeet

a. Väestörakenne

Väestörakenne "vanhenee".
Siitä puuttuu lapsia ja alle 40v ikäisiä.
Syntyvyys on alhainen, 1,8.
Väestö alkaa vähentyä kun syntyvyys jää alle 2,1. Maahanmuutto kasvaa mutta maahanmuuttajien korkeampi syntyvyys muuttaa tilannetta.

Vieraskielisen väestön määrä kieliryhmittäin Espoossa 1.1.2000-2012 sekä ennuste 2013-2030

Kauko-Aasian kieliryhmään kuuluvien kasvun ennustetaan olevan muita ryhmiä nopeampaa 2010-luvulla.

2. Pääoman vajeet

Suomen materiaalista pääomaa ovat maa ja sen luonnonvarat, asuin-, teollisuus- ja muut rakennukset, infrastruktuuri, koneet ja laitteet, liikennevälineet ym. Immateriaalista pääomaa ovat lisäksi patentit, tavaramerkit ym. Väestön ammattitaidot ja tiedot ovat oleellista immateriaalista pääomaa.

Pääomaerät kuluvat käytössä, mutta myös vanhenevat nopeasti globaalin kehityksen mukana. Suomalainen pääoma on uusiutunut hitaasti, koska materiaaliset poistot eivät riitä korvaamaan vanhenemista, eikä tiedon ja taitojen ajan tasalla pitoon ja soveltamiseen panosteta riittävästi.

Talouden ylijäämät ja rakennemuutosten säästöt tulee sopivin keinoin suunnata lähivuosina uusinta- ja uusinvestointeihin sekä tietotaitoon pääomakannan nostamiseksi ajan tasalle, välittömän yksityisen sekä veroilla rahoitetun ja subventoidun julkisen kulutuksen sijasta.

a. Osaaminen, koulutus, tiedot ja taidot

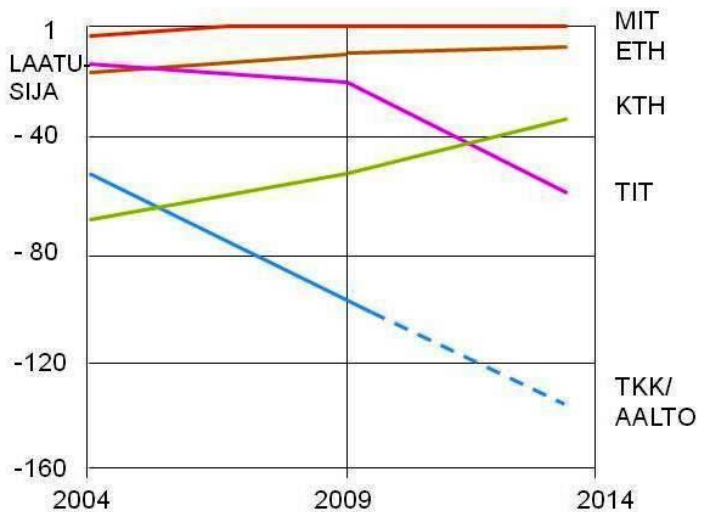
Peruskoulutus on tehotonta. Oppiminen voisi alkaa nykyistä aikaisemmin, 5-6 vuoden iässä, tavoitteena laajat yleisvalmiudet.

Keskitason koulutuksessa päätavoitteena tulee olla työelämään kouluttaminen työelämän tarpeiden mukaan, taloudelliset ja tekniset tiedot etusijalla. Oppisopimuksia tarvitaan lisää.

Yliopistotasolla tulisi tiukentaa oppimisvaatimuksia karsinnalla opiskelun edistymisen mukaan. Akateeminen maisterikoulutus on monilla aloilla yliarvostettua ja akateeminen työttömyys kasvaa.

Huippuosaamiseen kansainvälisellä tasolla on suhtauduttava vakavasti. Tohtori-koulutusta tarvitaan kansainvälisen kilpailukyyn ylläpitämiseksi.

Työikäisten tietojen ja taitojen (aikuiskoulutus) uudelleen- ja ylläpitokoulutus on kehitettävä jatkuvaksi, työelämän muutosten mukaan.

TEKNIKAN YLIOPISTOJEN KANSAINVÄLINEN LAATU

MIT Mass. Institute of Tech,
ETH Zürichin tekn. korkeak.,
KTH Kungliga Tekn. högskola

TIT Tokio Institute of Technology
TKK/Aalto TKK/Aaltoyliopisto

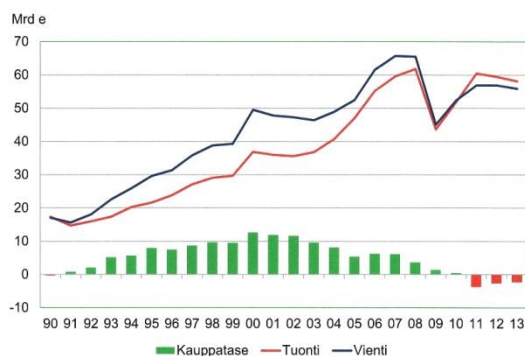
Viite: The Times HE, QS, M.Tiuri 10.1.2014. TKK/Aalto 2013 arvioitu, koska tekn. yliopistojen arvioinnissa on lueteltu vain 100 parasta. (M.Tiuri 25.1.2014)

b. Tuottavuus

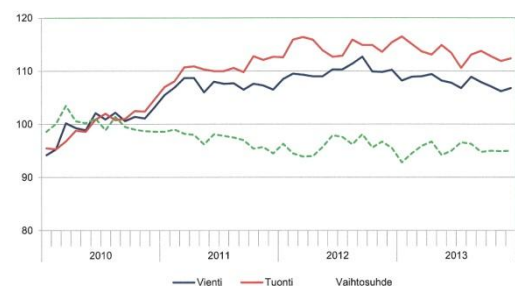
Kun pääoman uusiutuminen ja ylläpito on hidasta, tuotannon tehokkuus ei pysy ajan tasalla. Tuotannon laatu jää jälkeen samalla kun kustannus- ja hintataso ei joustu. Vapaan kaupan oloissa suomalainen tuotanto syrjäytyy silloin kotimaassa tuonnilla ja vientimarkkinoilla kilpailijamaiden tuotteilla.

Lisäksi tuonnin yksikköhinnat ovat nousseet vientihintojen yksikköhintoja nopeammin. Suomi jää jälkeen varsinkin korkean teknologian kilpailijamaista.

TULLI TULL-CUSTOMS TUONTI, VIENTI JA KAUPPATASE 1990-2013

TULLI TULL-CUSTOMS YKSIKKÖARVOINDEKSI JA VAIHTOSUHDE 2010-2013, 2010=100

c. Rahoitus

Suomen kansantalouden rahoitus riippuu ulkomaankaupan tasapainosta ja Euroopan keskuspankin (EKP) rahapolitiikasta, sekä luotonantajien arviosta Suomen lainanhoitokyvystä.

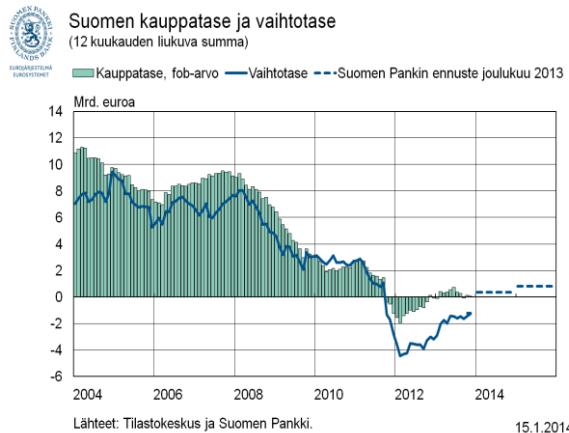
Suomen ulkomaankaupan tasapaino on kuralla, koska kulutusta suositaan pääoman uusiutumisen kustannuksella.

Yhteisen valuutan takia EKP ei voi ”luoda rahaa” suoraan jäsenvaltioille ostamalla niiden velkakirjoja. Myös ns. Euro-bondit siirtäisivät yhden jäsenmaan vastuut kaikkien yhteiseksi velvoitteeksi.

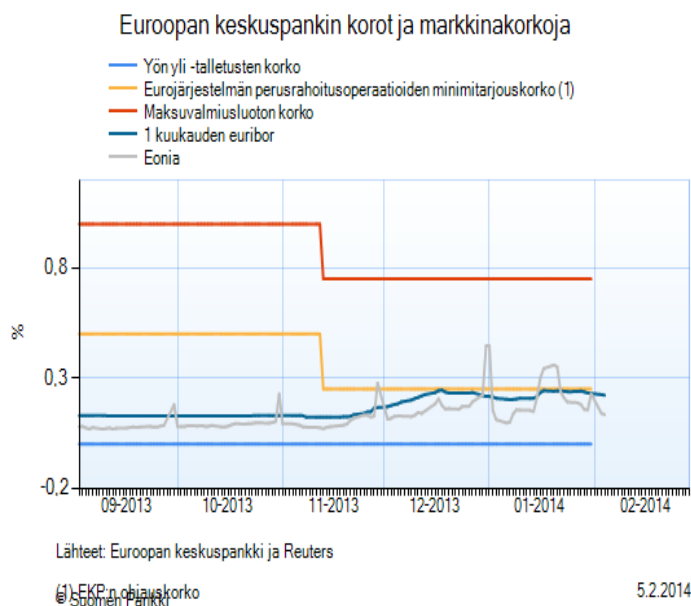
EKP:n rahoitus kanavoidaan (SP:n ja) pankkien välityksellä (Target2). Pankit saavat EKP-rahoituksen vain vakuuksia vastaan.

Pankit ja sijoittajat arvioivat yritysten ja yksityisten lainanhoitokyvyn ja myöntävät lainaa omalla riskillään ja EKP:n määrittämissä rajoissa sekä Basel III rajoituksia noudattaen.

Vallitseva epävarmuus globaaleilla ja EU-markkinoilla haittaa investointihaluja ja nostaa lainanantajien riskiarvioita. Alhainen lainakorko ei auta tässä tilanteessa, eikä rahoituksen puute sinänsä ole este uusitumiselle. Luottamus Suomeen on lähivuosina vaarassa.

Rahoituslaitoksille määrätty tiukennetut vakavaraisuusvaatimukset ovat sitoneet Euroopan pankkien peruspääomaa jo noin 110 mrd€. Tämä pääoma on poissa rahoitusmarkkinoilta ja osaltaan hidastaa talouden kasvua.

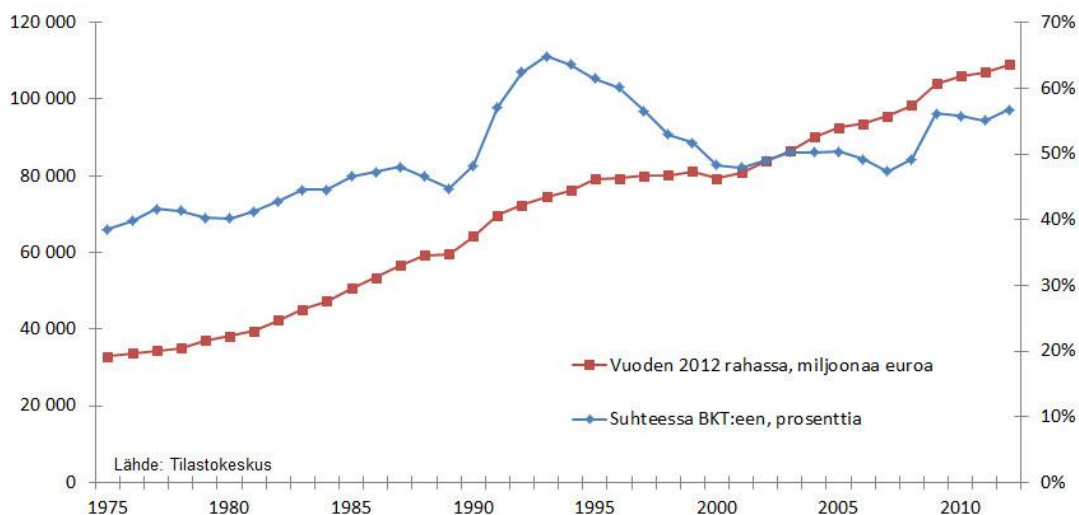
3. Julkinen talous

Suomen julkinen talous ohjaa jo pääosaa (58% /BKT) Suomen taloutta ja rahan käyttöä.

Verotus lisää tuotannon kustannuksia ja siirtyy myyntihintoihin sekä kotimaassa että viennissä. Se heikentää taloudellista toimeliaisuutta ja kansalaisten ostovoimaa.

Pääoman vanheneminen ja korkea verotus, yhdessä ylikorkean ja joustamattoman palkkatason kanssa, nostivat tuotannon hintaa ja vähensivät tuotannon ja työn kysyntää. Julkinen talous sen sijaan kasvoi.

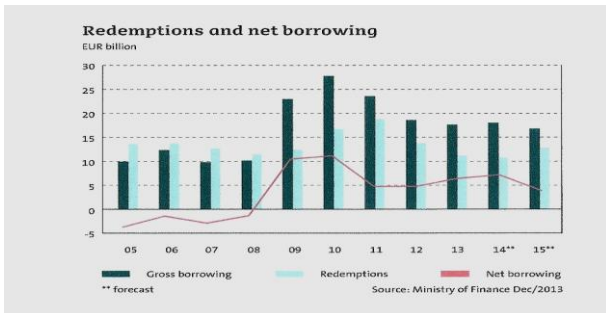
**Julkisyhteisöjen kokonaismenot suhteessa
bruttokansantuotteeseen (%) ja vuoden 2012
rahassa (mEUR) VKL**

a. Julkisen talouden rahoitus

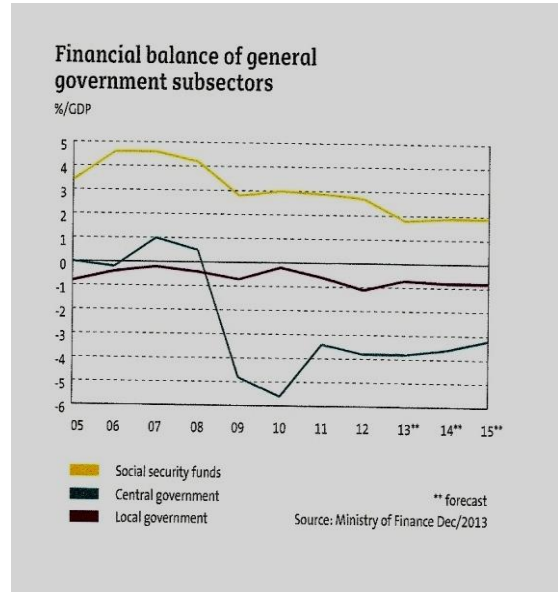
Julkisen sektorin rahoitus on valtion, kuntien ja sosiaali/eläkerahastojen summa. Vain sosiaalirahastojen rahoitusvirta on ollut positiivinen v 2008 jälkeen. Eläkerahastojen rahoitusvirta kääntyi negatiiviseksi v 2013.

Valtion lainanottotarve vuonna 2014 on 18 mrd€, kun vanhoja lainoja erääntyy noin 11 mrd€. Valtion velkaa oli 85,5 mrd€ 1/2014.

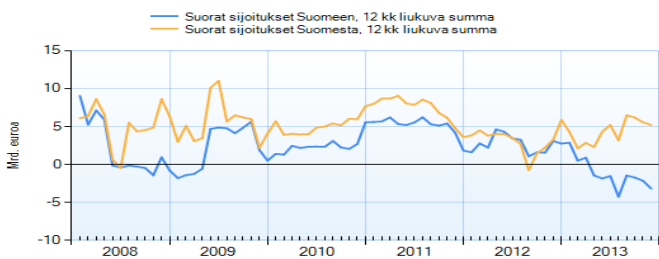
Vuoden ensimmäinen 4 mrd€ 10v viitelaina myytiin 2,1% korolla. Suomalaisten sijoittajien osuus oli vain 13%. Ostajina olivat lähinnä pankit ja muut rahoituslaitokset. Keskuspankkien osuus oli 12%.

Luottamus Suomen kilpailukykyyn heikkenee ja tuotannolliset investoinnit siirtyvät Suomen ulkopuolelle. Samalla julkinen talous velkaantuu edelleen. Tämä heikentää koko julkisen talouden rahoituksen saantia.

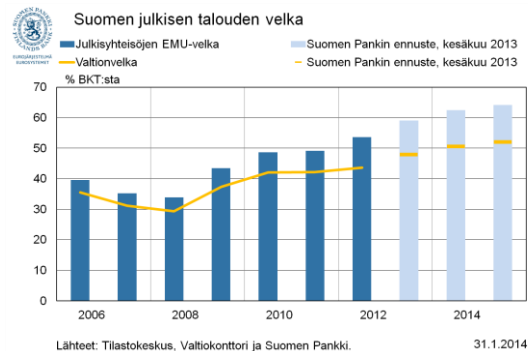
Sijoittajat alueellisesti:	
Iso-Britannia	25 %
Benelux-maat	17 %
Itävalta, Saksa ja Sveitsi	17 %
Suomi	13 %
Pohjoismaat	13 %
Yhdysvallat	7 %
Muut Euroopan maat	4 %
Aasia	3 %
Muut	1 %

Suorat sijoitukset

© Suomen Pankki

15.1.2014

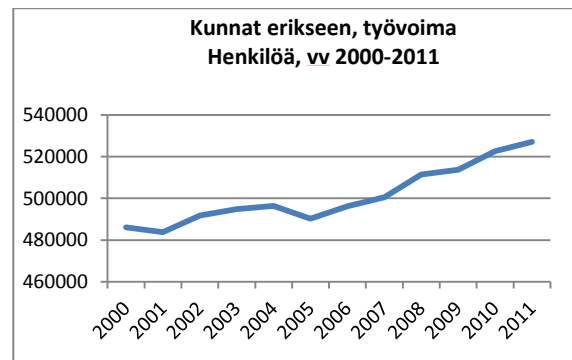
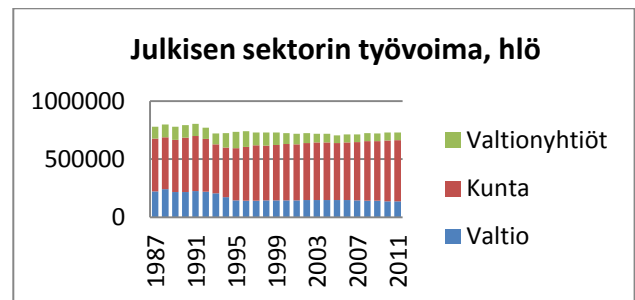

31.1.2014

b. Työvoiman käyttö

Julkisen sektorin työvoiman määrä laski nopeasti vuosien 1992-4 laman aikana, mutta on noussut sen jälkeen trendin omaisesti kuntien työntekijämäärän kasvun johdosta.

Julkisen työvoiman osuus koko työllisestä työvoimasta on vaihdellut 26-27% vaiheilla, riippuen kokonaistyöllisyyden vaihteluista.

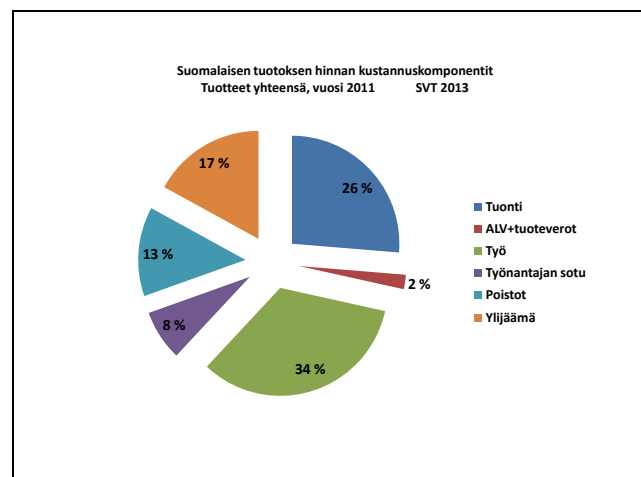
Julkisen sektorin tuottamat palvelut tuotetaan pääosin kilpailulta suojassa ja vahvasti subventoituina tai kokonaan verovaroin. Kilpailua kuntien kesken, ja kuntien ja yksityisen sektorin kesken, on mahdollista avata lähes kaikilla palvelualoilla, kuten sosiaali- ja terveys, opetus ja kulttuuri, lasten ja vanhusten hoito, mutta myös MAL-aloilla.

Kilpailun avulla palvelujen käyttäjät voivat ohjata valinnoillaan palvelutuotantoa ja tehostavat niiden resurssien käyttöä. Pelkkä palvelujen ulkoistaminen ei alenna veropaineita, ellei kilpailu tuota tehokkuushyötyjä.

4. Tuotannon vajeet ja ongelmat

Suomi on avoimessa kilpailutilanteessa globaaleilla markkinoilla. Kilpailutekijät ovat tuotannon hinta ja laatu, markkinointi, logistiikka ja infrastruktuuri, rahoitus ja verotus sekä toimintaa säätelevät lait ja menettelyt.

V 2011 kokonaistuotoksen hinnasta työn osuus oli 42% ja tuonnin osuus 26%. Laitteiston uusimiselle varattiin poistoina 13% ja ylijäämä oli 17%. Tuontipanoksen osuus on nouseva. Poistot eivät riitä sekä pääoman kulumisen että sen modernisoinnin rahoittamiseen.

Ylijäämää tarvitaan pääoman uusimistahdin nopeuttamiseen. Kuitenkin sekä ammattiliitot että julkinen valta vaativat osan ylijäämästä käyttöönsä palkkoina ja etuina, työaikavähennyksinä tai veroina sosiaaliturvan, hallinnon ja subventioiden ylläpitoon ja kasvattamiseen.

a. Ammattiyhdistysliike

Pohjoismaat ovat ay-liikkeen vahvoja linnakkeita. Suomessa järjestäytyneisyyden aste oli 76% v 1999 ja 67% v 2008, siis vähitellen laskeva. Aste on OECD-maissa keskimäärin 17% ja Virossa vain 7%.

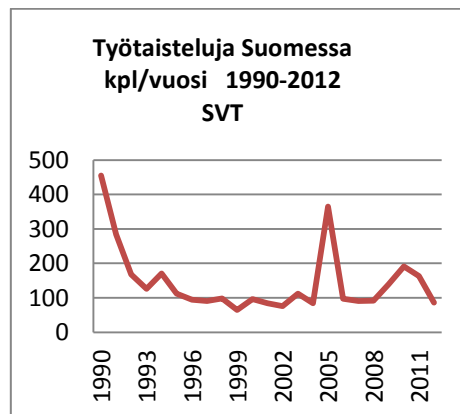
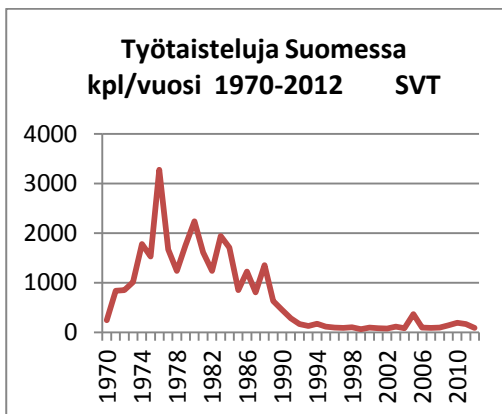
AY-liike perustuu yhdistyslakiin, tavoitteenaan joukkovoiman ja työtaistelujen avulla painostaa työnantajaa ay-jäsenten etujen parannuksiin. Toiminta laajeni ensi yhden yrityksen piiristä kattamaan omaa toimialaa, ja edelleen kattamaan eri toimialoja yksityisillä ja julkisilla aloilla.

Keskusjärjestö	Jäsenliittoja	Jäseniä
SAK	26	1 040 000
AKAVA	35	540 000
STTK	18	630 000
Yhteensä	79	2 210 000

Eri aloilla on nyt 79 ammattiliittoa. Syksyn 2013 keskusjärjestösopimukseen sovitettut työ- ja virkaehtosopimukset kattavat 93% palkansaajista ja ovat voimassa vuoden 2016 loppuun pie- nin poikkeuksin. Yleissitovuuden kautta ne koskevat 1,8 miljoonaa työntekijää. Samassakin yrityksessä voi olla useiden sopimusten alaisia työntekijöitä, mikä vaikeuttaa ja jäykistää toi-

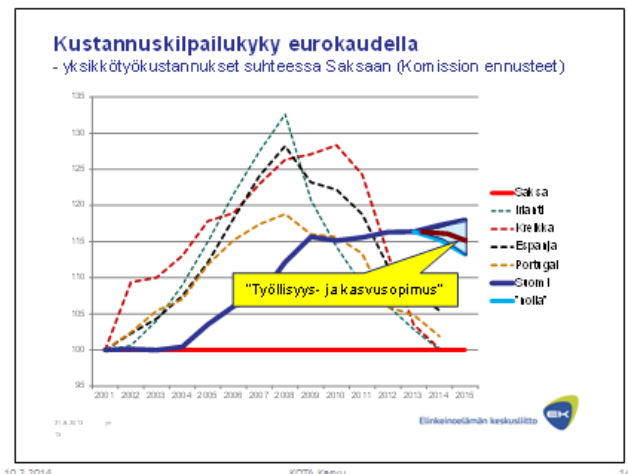
mintaa.

Järjestelmä on jäykkä ja sitoo osapuolia riippumatta taloudellisessa tilanteessa tapahtuvista muutoksista. Työriitojen ja lakkojen määrä on vähentynyt 1990 luvun jälkeen.

Ammattiyhdistysten lakot ovat laillisia tietyin ehdoin. Laittomat lakot ovat tavanomaisia, koska sanktiot ovat vaatimattomia.

- lakko tai sillä uhkaaminen vahingoittaa aina kansantalouden, alan koti- ja ulkomaisten asiakkaitten sekä kuluttajien etua
- työtaistelut vähentävät luottamusta talouden vakauteen
- Yleisten ja alakohtaisten lakkojen kohteena ovat todellisuudessa sopimusmenettelyn ulkopuoliset tahot kuten eduskunta, hallitus, toiset ammattiliitot ja tavaroita ja palveluja tarvitsevat kuluttajat.
- Vieressä yksikkötyökustannusten nousu kriisi- maissa ja Suomessa suhteessa Saksaan, ja v 2013 TE-sopimuksen varsin pieni vaikutus.

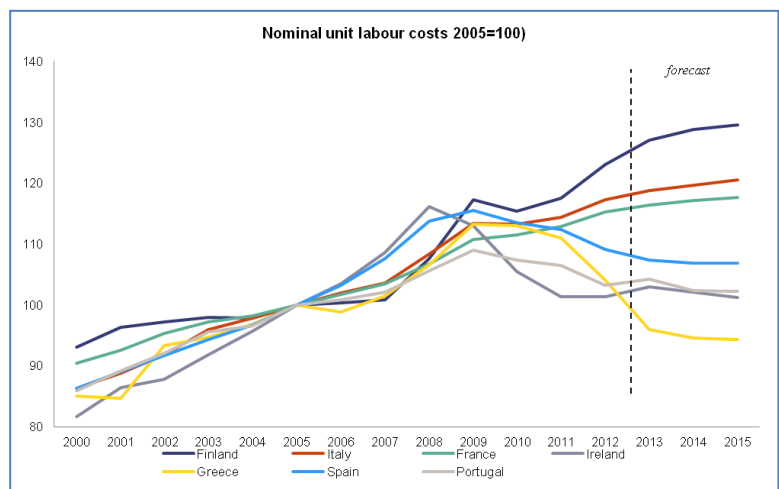

Työehtosopimusmenettely johtaa yleensä kestäättömään kustannustason nousuun. Ammattiliittojen välinen kilpailu "paremmuudesta" nostaa kustannustasoa ensin lakkojen ja sitten työrauhan ostamisen kautta.

Keskusjärjestö- ja liittokohtainen sopiminen ei ota huomioon eri alojen eikä alojen sisällä eri yritysten tilannetta eikä tarpeita.

Yleissitovuus on vastoin lain mukaista järjestäytymisvapautta. AY-maksujen verovähennysoikeus on järjestäytymisen subventointia.

Ammattiliitot ajavat vain jäsentensä etua. Työttömät, nuoret työnhakijat ja maahanmuuttajat ovat näiden jäsenetujen uhkaajia. Ammattiyhdistysliike ei saa olla "työn omistaja" ja spekuloida työmonopolin avulla itselleen etuja kansantalouden etujen vastaisesti. Vapaan globaalin talouden oloissa Suomen AY-liikkeen verrokkeina ovat globaalit työmarkkinat naapuriliiton sijasta. Työehdot eivät voi ylittää kansainvälistä tasoa elleivät tuotantotehokkuus ja laatu ole vastaavasti parempia.

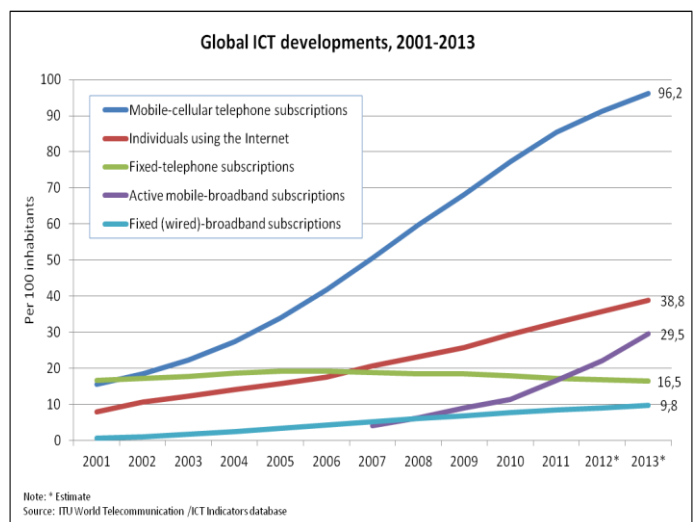
Kuvassa EU:n arvio eri maiden yksikkötyökustannusten kehityksestä lähivuosina; Suomi on hälyttävän korkealla.

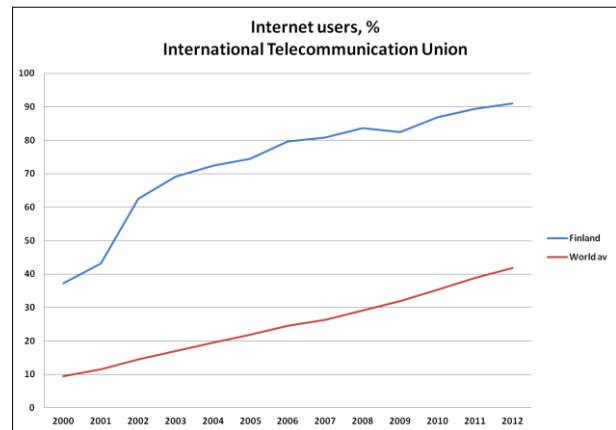
Julkisen sektorin ay-järjestöt ovat perinteisesti suojassa kilpailulta, toisin kuin yksityisen sektorin, varsinkin vientiriippuvaliset alat. Kilpailun avaaminen julkisen sektorin sekä kysyntä- että tarjontapuolella parantaisi palvelujen laatua ja rajoittaisi kustannusten kasvua.

b. ICT

Informaatioteknologian hyödyntäminen on ratkaisevan tärkeä kilpailukykytekijä lähivuosina. Digitaalinen tietojen käsittely ja varastointi sekä valokaapelit ja langaton tiedonvälitys muuttavat kaiken toiminnan ohjauksen niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla.

Suomi on globaalisti ICT kannalta hyvin sijoittunut, mutta menettää etumatkaansa. Julkisten palvelujen, etenkin satojen kuntien hajanaiset järjestelmät vaativat suuria investointeja lähivuosina. Pilvipalvelujen tarjoamia mahdollisuuksia on selvitetty aivan liian vähän.

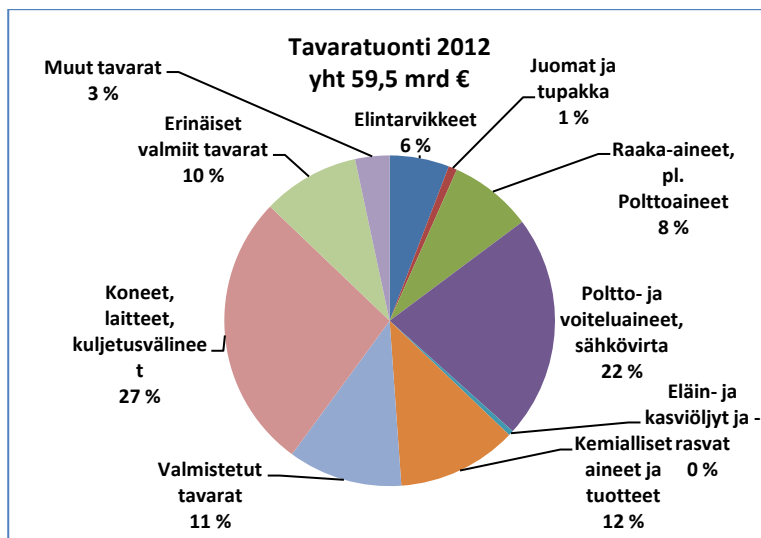

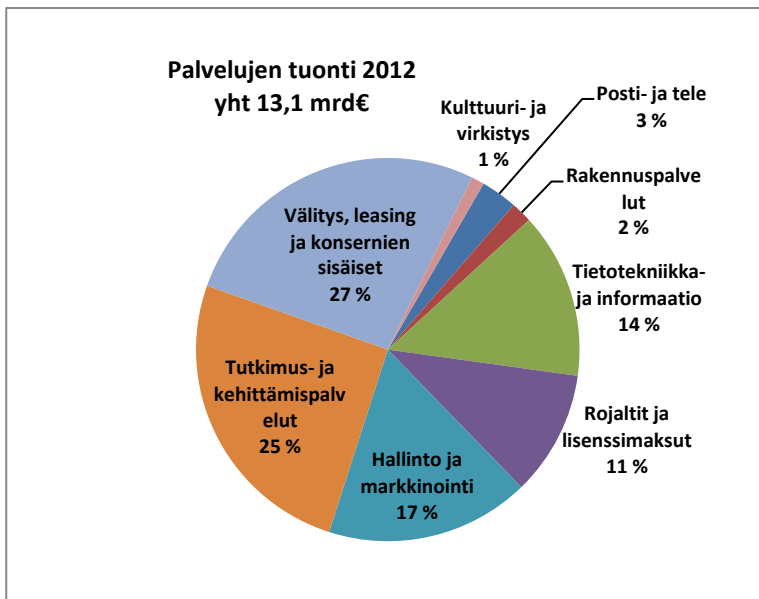
Valtion IT-palvelukeskus ylläpitää VY-verkkoa ja siihen liittyviä palveluja sekä yhteentoimivuuden tietopankkia ym. Kansalaisten ja viranomaisten väliseen viestintään tarkoitettua Kansalaisen asiointitilin käyttäjämäärä on kaksinkertaistunut noin puolessa vuodessa. Tällä hetkellä palvelua käyttää jo yli 40 000 kansalaista. Järjestelmät keskittyvät hallinnollisiin toimintoihin.

Suurin ICT-tehostamisen potentiaali on kuitenkin palvelu- ja tuotannollisen toiminnan ohjauksessa.

c. Tuonti

Suomen kansantalous ei toimi ilman tuontia, koska maasta puuttuu tarvittavia raaka-aineita, puolivalmisteita tai ammattitaitoa. Osa tuonnista olisi mahdollista korvata omalla tuotannolla, jos laatu ja hinta saadaan tuontituotteita paremmiksi. Viimeaikainen kehitys on ollut päinvastaista ja tuonnin osuus on kasvussa.

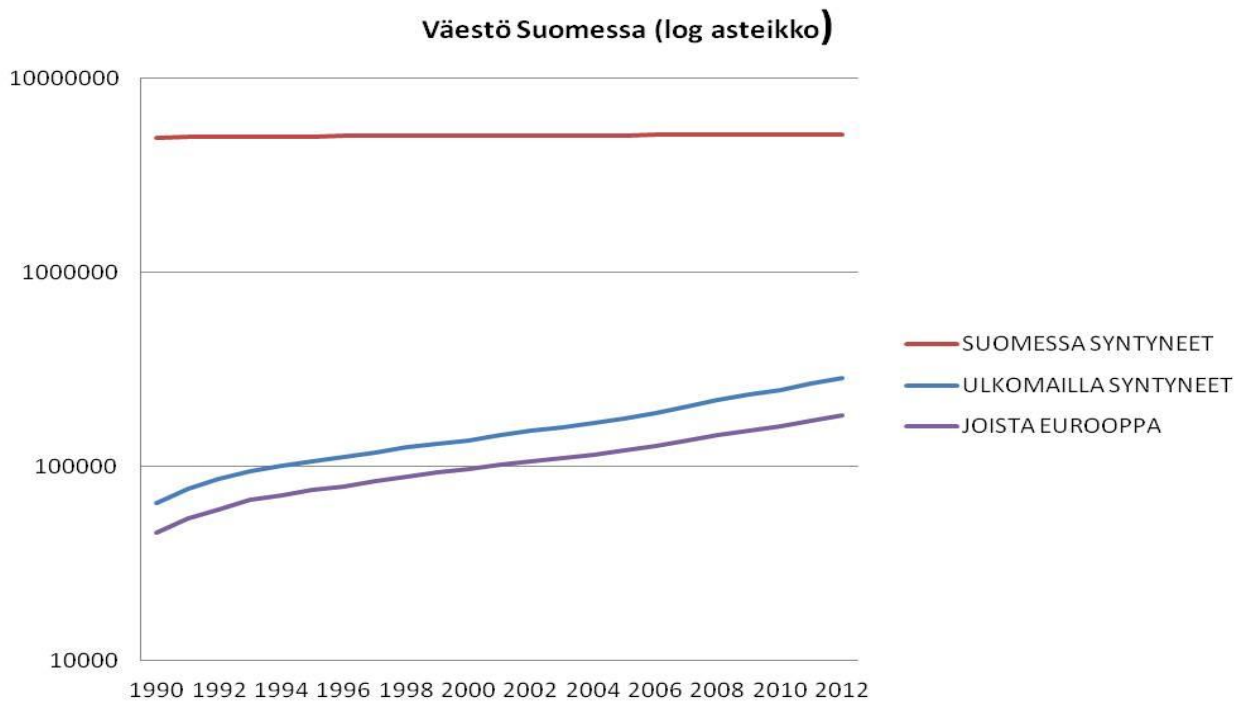
5. Ulkoinen tasapaino

Ulkoinen tasapaino on saavutettava. Se on ehto luottoluokituksen säilymiselle riittävänä, jotta kasvu, tai toiminnan säilyminen edes nykytasolla, olisi mahdollista.

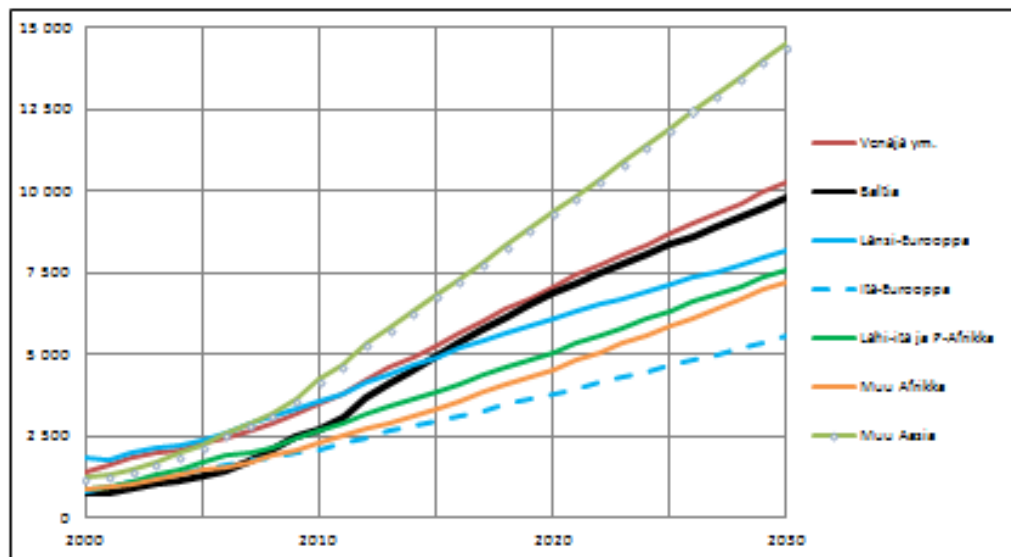
Tarvitaan ainakin seuraavia toimenpiteitä "rakenteitten uudistamiseksi":

- **Investointien määrä.**
 - Suomen tuotantokyvyn, tietotason ja ammattitaidon on pysyttävä kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Tähän on varattava vuosittain riittävä määrä kansantalouden työ- ja pääomavaroja ja sopeuttaa kulutustuotannon osuus sen mukaan. Poistosääntöjä tulee muuttaa vastaavasti.
- **Osaamistason nostaminen kansainväliseksi**
 - Suomen menestyminen globalisoituneessa taloudessa edellyttää osaamiskilpailukyvyyn parantamista tekniikan, fysiikan, kemian ja biotieteiden yliopistoissa. Näissä sekä kaupan alan yliopistoissa on panostettava säännöllisesti rahoitettuihin tohtorikouluihin. Tohtorikouluissa on tutkimusryhmiä kaikilla Suomen viennin kannalta tärkeillä aloilla.
- **Maahanmuuttajien integrointi**
 - Muiden EU-maiden tapaan tulee suosia koulutettuja maahanmuuttajia. Oppivelvollisuusajan opetus vain Suomen, Ruotsin tai Englannin kielillä tukee integroitumista.
- **Energian hinta.**
 - Kilpailukyvyyn eräs perusedellytys on energian riittävä, varma ja edullinen saanti. Energian hinta vaikuttaa nykyoloissa haitallisesti monen pk-yrityksen toimintaan ja kalliit liikennepolttoaineet kuljetus- ja työmatkakustannuksiin. Tämä vaikuttaa puolestaan hintatasoon ja kilpailukykyyn. Ennen hiilidioksiditouhua dieselöljyn hintaa pidettiin alhaisena joukkoliikennettä ja puutavarakuljetuksia silmälläpitäen, nyt dieselin hinta on koko Euro-alueella (EU-28) seitsemäksi kallein. Bensiini on puolestaan 16% yli EU15-maiden keskitason. Sähkön ja liikennepolttoaineiden verotusta olisi alennettava.
 - Kotimaisen energian käyttö on perusteltua silloin kun se markkinatalouden puitteissa on edullista. Tuulivoiman subventioista ja syöttötariffista olisi luovuttava.

- **Ministeriöiden siilot auki, yhteinen virkamieskunta ja lainvalmistelu valtioneuvostolle**
 - Valtioneuvoston kansliaan yhdistetty yhtenäinen virkamieskunta on ketterämpi, virkamiesvalmistelu vahvistuu, reviiriajattelu laimenee ja toiminta on tuloksisempaa ja taloudellisempaa. Uudistus toimii, kun se käsittää koko virkamieskunnan. Samalla tulee poliittiset valtiosihteerit korvata parlamentaarisesti vastuullisilla apulaisministereillä, mikä edellyttäne perustuslain muutosta, mutta selkeyttää virkamies- ja poliittisen valmistelun suhdetta.
- **Julkisen talouden rakenteet**
 - Kunta- ja sote- sekä ministeriöuudistukset on toteutettava vanhentuneiden rakenteiden uudistamiseksi ja julkisten alojen tuottavuuden parantamiseksi sekä työvoiman riittävyyden turvaamiseksi. Kuntatyöntekijöiden 5 vuoden irtisanomissuoja mitätöi mahdollisuudet kuntatoimintojen tuottavuuden parantamiseen.
 - Suomen kuntien tilkkutäkki tuhlaa runsaasti voimavaroja. Sen nykyaikaistamisen suurin jarru on kuntien hallinnon ja kuntalaisten asenteissa.
 - Perustuslaissa ei ole kuntien yhdistymisen esteitä. Kuntien yhdistäminen on valtioneuvoston päätösvallassa. Kuntajaon perusteista ja kuntia suurempien hallintoalueiden itsehallinnosta säädetään lailla (Kuntarakennelaki 29.12.2009/1698). Kuntien yhteisen ja yhtenäisen tietojärjestelmän kokoaminen edistää tilkkutäkin kaunistamista.
- **Palvelujen tuottaminen**
 - Julkisten palvelujen avaaminen palvelutuottajien väliselle kilpailulle tuo tehokkuutta ja nostaa käyttöastetta. Sen toteuttamiseksi palvelujen käyttäjille tulee antaa vapaus valita palvelujen tuottaja.
- **Työmarkkinajärjestöt**
 - Ammattiyhdistykset jarruttavat nykyisen avoimen kansantalouden sopeutumista kuluttajien tarpeiden ja tuotantomenetelmien muutoksiin. Työmarkkinasopimusten kattavuutta tulee rajata ja tarvittaessa sopimuksista pitää voida poiketa, työllisyyden ja tuotantokyvyn kehityksen hyväksi. Laittomien lakkojen ja muiden laittomien työhäiriöiden sanktiot tulee korottaa merkitykselliseksi.
- **Tarpeeton sääntely sekä kilpailun rajoittaminen.**
 - Useiden elinkeinojen harjoittamista vaikeutetaan lukuisin luvuin ,tarkastuksin ja maksuin. Erityisen haitallista on estää tietyille alalle pääsy muulla perusteella kuin puuttuvalla pätevyydellä tai luotettavuudella. Räikeä esimerkki tältä alalta on taksiliikenne, jossa rajoittavan sääntelyn seurauksena meillä on olennaisesti korkeammat taksimaksut kuin muualla Euroopassa. Merkittävä osa taksialan tuloista tulee julkiselta sektorilta (Kela ja koululaiskuljetukset)
- **ICT investoinnit ja digitalisointi**
 - Yritysten ja julkisen vallan toiminnassa on tähdättävä tuottavuuden kasvuun kehittämällä ja ottamalla käyttöön laaja-alaisia ict- ja digitaalijärjestelmiä. Valtion ja/tai Kuntaliiton puitteissa voidaan kehittää maan kattavat yhteiset tieto- ja ohjausjärjestelmät, joita eri viranomaiset ja laitokset valtakunnallisella ja paikallisilla tasoilla voivat hyödyntää, myös langattomasti. Yhteiset järjestelmät eivät edellytä päätösvalan eikä budjettivallan keskittämistä.
- **Kauppa**
 - Tavara- ja palvelujakelu tietoverkkojen välityksellä tuo kustannus- ja pääomasäästöjä ostajien eduksi. Kehitys muuttaa kuljetusten ja kaupan rakenteita. Asumisen ja kaupan sekä kuljetusten ja varastoinnin infrastruktuurin muutokset tulee ottaa huomioon yhteiskuntarakentamisessa ja suunnittelussa.

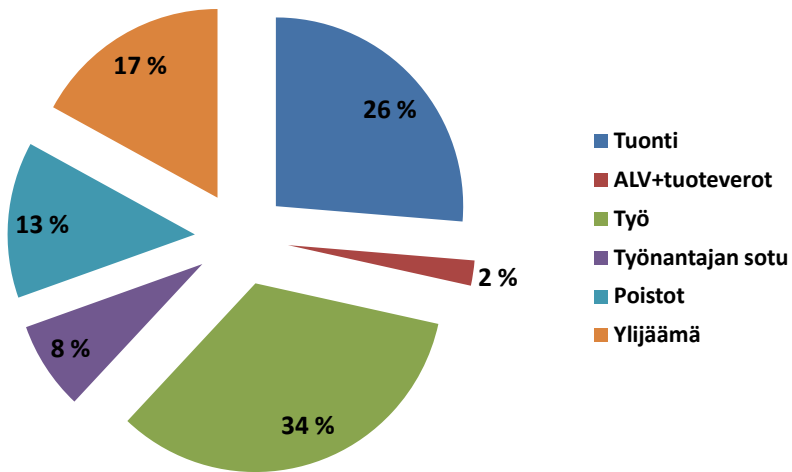

Vieraskielisen väestön määrä kieliryhmittäin Espoossa 1.1.2000-2012 sekä ennuste 2013-2030

Kauko-Aasian kieliryhmään kuuluvien kasvun ennustetaan olevan muita ryhmiä nopeampaa 2010-luvulla.

Suomalaisen tuotoksen hinnan kustannuskomponentit
 Tuotteet yhteensä, vuosi 2011 SVT 2013

Nominal unit labour costs 2005=100)

